

بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و برخی عوامل مرتبط با آن * (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان ایلام)

امیدعلی باپیری^۱
خلیل کمربیگی^۲
فرزاد درویشی^۳

چکیده

امنیت، مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی است و جوامع، برقراری امنیت اجتماعی را یکی از اولویت‌های اصلی خویش می‌دانند. این مفهوم، دارای دو بعد عینی و ذهنی است که در این پژوهش، هدف اصلی، بررسی بُعد ذهنی؛ یعنی همان احساس امنیت اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه‌های استان ایلام و ارتباط آن با برخی متغیرهای زمینه‌ای بوده است.

روش‌شناسی: روش تحقیق در پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش را تمامی دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های استان ایلام تشکیل داده‌اند که از میان آنها بر اساس فرمول کوکران، تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب گردید. شیوه نمونه‌گیری نیز، چند مرحله‌ای بوده و برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که ۴۶/۶ درصد از دانشجویان، احساس امنیتی در حد متوسط داشته‌اند؛ ۴۳/۲ درصد نیز، به میزان کم و تنها ۱۰ درصد از آنان، در حد زیاد و خیلی زیاد، احساس امنیت کرده‌اند. تحلیل واریانس چند متغیره نشان می‌دهد که بین متغیرهای جنسیت، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال و بومی و غیربومی بودن با برخی از ابعاد احساس امنیت، رابطه معنادار وجود دارد؛ اما بین رشته و مقطع تحصیلی با ابعاد احساس امنیت، رابطه معناداری وجود ندارد.

نتیجه: با توجه به پایین بودن میزان احساس امنیت در بین دانشجویان و تأثیر آن بر زندگی فردی و اجتماعی آنان، برنامه‌ریزی برای ارتقای سطح احساس امنیت در بین آنها از سوی مسئولان نظام دانشگاهی ضرورت دارد.

واژگان کلیدی: احساس امنیت، ابعاد احساس امنیت، متغیرهای زمینه‌ای، دانشجویان.

*- این مقاله برگرفته از طرحی پژوهشی با عنوان «رابطه بین احساس امنیت اجتماعی و افسردگی در بین دانشجویان دانشگاه‌های استان ایلام» است که با استفاده از اعتبارات مالی مرکز تحقیقات پیشگیری از آسیب‌های روانی - اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی ایلام انجام شده است.

omidbapiri@yahoo.com
kkamarbeigi@yahoo.com
alamoto58@gmail.com

۱- دانشجوی دکتری روانشناسی دانشگاه اصفهان و نویسنده مسئول
۲- کارشناس ارشد جامعه‌شناسی و رئیس گروه تحقیق و پژوهش اداره کل آموزش و پرورش ایلام
۳- کارشناس ارشد جامعه‌شناسی و رئیس دفتر تحقیقات کاربردی نیروی انتظامی استان ایلام

مقدمه و طرح مسئله

بدون شک امنیت اجتماعی، لازمه حیات هر نظام سیاسی و اجتماعی است. مقوله امنیت اجتماعی به مثابه یک آرمان و واقعیت، از حقوق اساسی مردم محسوب می‌شود و در نهایت برآیند مجموعه‌ای از تعاملات و نیز تعاون و سازگاری بین افراد مختلف در نظام اجتماعی است. امروزه نقش و اهمیت امنیت اجتماعی در پیشرفت هر جامعه‌ای تا بدان پایه است که آن را بستر و پیش‌نیاز هر گونه توسعه دانسته‌اند. این امر در جوامع در حال توسعه که با انواع بحران‌ها و چالش‌های مستمر ناشی از توسعه‌نیافتگی و بی‌ثباتی ساختارهای مختلف سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مواجه می‌باشند، نقشی تعیین‌کننده و قوی خواهد داشت. رشد و شکوفایی استعدادها، خلاقیت و فعالیت‌های ارزشمند در یک جامعه، بدون وجود امنیت امکان‌پذیر نخواهد بود. اصولاً انسان برای رسیدن به موفقیت در زندگی و رسیدن به اهداف والای انسانی، بعد از برآورده شدن نیازهای فیزیولوژیکی به امنیت و احساس امنیت اجتماعی نیازمند است. نیاز به امنیت پس از نیازهای فیزیولوژیکی انسان به عنوان یکی از ساختارهای اساسی و پایه‌ای تشکیل‌دهنده شخصیت قلمداد می‌شود. تا زمانی که فرد در زندگی روزمره خود احساس امنیت نکند هیچ پیشرفتی در ساختار شخصیتی خود نخواهد داشت. در سایه عدم امنیت اجتماعی، سایه آسیب‌های اجتماعی بر هر جامعه‌ای سنگینی خواهد کرد و میزان رضایت از زندگی کاهش خواهد یافت و انزوا و افسردگی، جایگزین شادی و نشاط خواهد شد. مقصود از امنیت «شناخت وضعیت‌هایی از دغدغه و تعقیب ایمنی در پرتو مناسبات و تعاملات جاری بین نهادها و افراد می‌باشد» (نصیری، ۱۳۸۱: ۶)؛ به دیگر سخن، منظور از امنیت اجتماعی «آرامش و آسودگی خاطری است که هر جامعه، موظف است برای اعضای خود در زمینه شغلی، اقتصادی، سیاسی و قضایی ایجاد کند؛ بنابراین امنیت اجتماعی، چیزی نیست جز حالتی از آسودگی مردم از ترس، تهدید و اضطراب و مصون ماندن جان، مال، ناموس، هویت و اعتقادات آنان از هرگونه تهدید و تعرض مفروض» (صدیق سروسناتی، ۱۳۸۴: ۴). لیسکا و همکارانش (۱۹۸۲) به نقل از حسن‌وند، (۱۳۹۱: ۶۰) معتقدند: ترس از ناامنی می‌تواند تأثیرات روانشناختی گسترده‌ای؛ چون: اضطراب، بی‌اعتمادی، احساس بیگانگی، انزوا و عدم رضایت از زندگی ایجاد کند؛ همچنین ممکن است انسان‌هایی که دچار آن هستند، برای مقابله با ترس خود و اجتناب از قربانی بزه واقع شدن، از مکان‌های معین و افراد غریبه و بیگانه دوری کنند؛ در نتیجه فعالیت‌های اجتماعی آنها محدود شود یا اینکه با تهیه تجهیزات ایمنی، حالتی امنیتی در روابط اجتماعی خود با دیگران ایجاد کنند که این خود در زمان پرخاشگری، نتیجه معکوس دارد و منجر به افزایش خشونت و ناامنی اجتماعی می‌شود. کلمنت و کلیمن (۱۹۷۷: ۱۰) نیز معتقدند که «ترس از ناامنی در رفتارهای ضداجتماعی و انزواگرایانه متبلور می‌شود و صفات نیک انسانی؛ مانند: اعتماد متقابل، اجتماعی بودن، آماده کمک به دیگران بودن، احساس تعلق به یک محله و اجتماع و رضایت از این تعلق را زایل می‌سازد.

«مازلو در سلسله مراتب نیازها، نشان داد که ارضای نیازهای ایمنی یک احساس ذهنی مثبت به دنبال دارد که به موجب آن انسان احساس جسارت و شجاعت بیشتری می‌کند» (سیف، ۱۳۹۰: ۲۳۴)؛ همچنین «حرکت به سمت ارضای نیازهای بالاتر را امکان‌پذیر می‌سازد و فرد را به ظاهر شدن و کسب مهارت‌ها و تسلط بر شرایط بر می‌انگیزد؛ در حالی که با در معرض خطر قرار گرفتن امنیت، شخص به نیازهای سطح پایین باز می‌گردد؛ علاوه بر آن، عدم امنیت، پایه‌ای برای علایم معینی؛ مانند: تنش مداوم، هراس عمومی، بی‌خوابی، لرزش و ترس‌های مبهم از مصیبت‌های احتمالی و بی‌قراری است» (دلاور و همکاران، ۱۳۸۷: ۵۰)؛ از جمله پیامدهای دیگر احساس عدم امنیت این است که «شخص را در حال بسیج قوا و تلاطم و به هم‌ریختگی سوخت و ساز بدن قرار می‌دهد؛ اگر این احساس یابد، فرد را به سوی بیماری‌های جسمی و روانی سوق خواهد داد» (شاملو، ۱۳۶۴: ۲۳۲).

دوران دانشجویی به دلایلی؛ از جمله: دوری از خانواده، میل به تفریحات متعدد اجتماعی، نیاز به پیشرفت، تمایل به ابراز شخصیت و خودنمایی، میل به ازدواج، در برابر موانع ارتباط با جنس مخالف، دوره خاصی از زندگی تلقی می‌شود. ورود به دانشگاه مقطعی بسیار حساس در زندگی نیروهای کارآمد، فعال و جوان به حساب می‌آید. اغلب، قرار گرفتن در شرایط خاص؛ از جمله: وارد شدن به جامعه‌ای بزرگ‌تر، محیط آموزشی اجتماعی و فرهنگی متفاوت، مشکلات اقتصادی و به‌طور کلی، تغییرات زیاد در زندگی فردی و اجتماعی، با فشار و نگرانی توأم است و عملکرد و بازدهی افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در چنین شرایطی، احساس امنیت، نقش مهمی در تضمین پویایی و کارآمدی دانشجویان ایفا می‌کند و از مهمترین نیازهای فردی و اجتماعی آنان محسوب می‌شود؛ بنابراین، پرداختن به این موضوع از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بر این اساس، موضوع این پژوهش، بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی دانشجویان در ابعاد مختلف روانی، سیاسی، اخلاقی، مالی و جانی است؛ به بیان دیگر، پژوهشگران در پی پاسخ‌گویی به این پرسش اساسی هستند: وضعیت احساس امنیت در میان دانشجویان چگونه است و با چه عواملی ارتباط دارد؟

تعریف امنیت

«واژه امنیت از امن، گرفته شده و امن، در اصل آرامش خاطر، آرامش نفس و از بین رفتن بیم و هراس را گویند. امنیت در لغت به معنای نداشتن دلهره و دغدغه است؛ بنابراین، معنای لغوی آن، رهایی از تشویش، اضطراب، ترس یا احساس آرامش و اطمینان خاطر است؛ همچنین، در معنای عینی فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های کسب شده می‌باشد و در معنای ذهنی؛ یعنی فقدان هراس از اینکه ارزش‌های مزبور، مورد حمله قرار گیرد» (بوزان، ۱۳۷۸: ۸۶).

تفاوت امنیت با احساس امنیت

احساس امنیت، یکی از مفاهیم مرتبط با امنیت است که حاصل اعتماد به تعاریفی از زندگی است که هویت و هستی انسان بر مبنای آن سامان می‌گیرد و این احساس در خانواده، پی‌ریزی می‌شود و بر پایه اعتماد بنیادینی، ریشه در لطف و محبت بی‌دریغ والدین؛ به ویژه مادر دارد. «احساس امنیت دارای ویژگی‌های زیر است:

- احساس امنیت، ذهنی است.

- احساس امنیت به خودی خود، قابل تعریف نیست و بر مبنای بود و نبود خطر، قابلیت تعریف می‌یابد.

- احساس امنیت یک فرایند است، در طول زمان جریان دارد و در هر لحظه بر اساس برآورد خطر تغییر می‌پذیرد.

- این وجه ذهنی امنیت مهمتر از جنبه عینی آن است.

- احساس امنیت، ضمن اطمینان به شناخت‌ها، هستی شناختی فرد را سامان می‌بخشد و پایه و بنیان وجود آدمی را در می‌نوردد» (گیدنز، ۱۳۷۷: ۷۰).

انواع امنیت

۱. امنیت مالی (اقتصادی): «به معنای ایجاد آن چنان نظامی در اجزا و بخش‌های مختلف اقتصادی جامعه است که افراد را از احساس خطر، نسبت به کمبود و فقدان لوازم و امکانات اساسی مورد نیاز خود مصون دارد. نمونه بارز تعریف مفهومی این بعد امنیت، بازار و بانک است. وسیله اصلی ارتباطی در این دو نوع واحد، پول است؛ یعنی در بازار و بانک، ثروت مادی و پول ذخیره شده و روابط غالب بین کنشگران، از نوع روابط مبادله‌ای، باید در محیطی امن صورت گیرد. وجود امنیت را در این بعد، با شاخص‌هایی نظیر: سرمایه‌گذاری‌ها، توزیع عادلانه ثروت، استفاده از امکانات به طور یکسان، مبارزه با مفاسد اقتصادی و اداری، اختلاس، ارتشا، کاهش عوارض مختلف دولتی و تعرفه‌های معقول و غیر ضروری و ثبات بازار مشخص می‌سازند» (صالحی امیری و افشاری نادری، ۱۳۸۹: ۶ و ۷).

۲. امنیت جانی: «به معنای تضمین جسم و جان افراد در مقابل خطرات و آسیب‌هایی است که مانع از ادامه حیات آنان شود؛ به عبارت دیگر «هرگونه تهدیدی که بر علیه جان انسان‌ها وجود داشته باشد، امنیت جانی آنها را از بین می‌برد؛ بنابراین، شرایط امنیت جانی، شرایطی است که هیچ‌گونه تهدیدی بر علیه جان افراد جامعه وجود نداشته باشد» (نبوی و همکاران، ۱۳۸۹: ۸۲).

۳. امنیت سیاسی: به معنای فراهم نمودن امکان اظهار نظر برای افراد، پیرامون چگونگی اداره جامعه و شرکت در این گونه امور، بدون احساس بیم و هراس می‌باشد.

۴. امنیت اخلاقی: «به معنای تضمین اصول و الگوهای اخلاقی در روابط و مناسبات افراد می‌باشد» (حسینی نثار و قاسمی، ۱۳۹۱: ۶). توجه به اخلاق در مطالعات امنیتی، در حال رشد است. هدف از مطالعه

آن در پژوهش‌های مختلف این است که زندگی و زیست مناسب‌تری را برای انسان به ارمغان آورد و در اینجا هدف این است که زندگی امن‌تری برای انسان فراهم کند... «آنچه تاکنون در مطالعات امنیتی به اخلاق اشاره کرده است، به نوعی توجیه‌گر و مشروعیت‌بخش رفتار و مطالعه امنیتی است» (غرایاق زندی، ۱۳۹۱: ۲۵).

۵. امنیت اجتماعی: باری بوزان (۱۳۷۸: ۳۴) امنیت اجتماعی را «قابلیت حفظ الگوهای سستی زبان، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف ملی با شرایط قابل قبولی از تحول» می‌داند. در واقع او، «امنیت اجتماعی را به حفظ ارزش‌ها و هویت گروهی تقلیل می‌دهد و مقصود از آن را، چگونگی حفظ و دفاع از ارزش‌ها و هویت‌ها می‌داند. منابع اصلی برای تأمین امنیت اجتماعی؛ شامل: هنجارهای اجتماعی یا ابزار کنترل درونی، دوست یا ابزار کنترل بیرونی و گروه‌های هویتی است. امنیت اجتماعی یکی از شاخص‌های اساسی رفاه اجتماعی است که می‌توان آن را در یک شبکه علت و معلولی، مورد بررسی و ارزیابی قرار داد؛ بدین لحاظ، امنیت اجتماعی، به توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی خود در برابر شرایط متحول و تهدیدات واقعی یا احتمالی مربوط است» (نویدینیا، ۱۳۸۲: ۶).

رویکردهای نظری به امنیت

۱. دیدگاه پارسونز

پارسونز «جامعه را متشکل از اجزایی می‌داند که اصطلاحاً پایگاه نقش‌ها می‌شود» (ورسلی، ۱۳۷۸: ۶۵)؛ بنابراین، وقتی خرده‌سیستم‌ها به ایفای نقش‌های خویش بپردازند و آسیبی متوجه آنان نباشد؛ همچنین، امکان کسب فرصت‌ها برای انسجام آنان فراهم باشد، امنیت اجتماعی برقرار می‌شود. «پارسونز برای امنیت اجتماعی، چهار بعد قائل است که هر کدام از آنها به یک خرده‌سیستم جامعه مربوط می‌شوند و از برآیند برخورداری از آنها می‌توان به تحقق امنیت در سطح جامعه امید داشت. امنیت مالی و اقتصادی، سیاسی، حقوقی، قضایی و فرهنگی، به ترتیب، در نظام فکری پارسونز ضروری هستند و هر یک از جایگاه خاصی برخوردارند. فقدان هر یک از این ابعاد، روند سیرنیتیکی را دچار اختلال می‌نماید و دنیای کارکردها را مختل و جامعه را در کلیت خود دچار عدم تعادل و پریشان‌حالی می‌کند؛ بنابراین، برای داشتن جامعه‌ای توأم با آرامش و اطمینان خاطر لازم است به هر چهار بعد امنیت توجه داشت و با تضمین آنان، امنیت جامعه را فراهم نمود» (نویدینیا، ۱۳۸۲: ۷۹ و ۸۰).

چنانچه ملاحظه می‌شود «به استناد تعاریف جامعه، برداشت ما راجع به امنیت اجتماعی، متعدد، مختلف، متفاوت و گاهی متناقض خواهد بود. گرچه هدف، آن انکار چشم‌اندازهای گوناگون نیست؛ اما برای رسیدن به اجماع نظری در حوزه معانی امنیت اجتماعی، نباید از این نکته اساسی غافل بود که امنیت اجتماعی، گرچه به امنیت و اجتماع تکیه زده است؛ اما خود مفهوم جدیدی را شکل می‌بخشد که نیازمند نگاهی متفاوت است؛ از این رو، لازم است با نگرشی متفاوت و در عین حال مستقل از واژه‌های تشکیل‌دهنده آن، به بحث و مطالعه، راجع به آن پرداخت» (همان: ۸۰).

۲. آنتونی گیدنز

از نظر گیدنز (۱۳۷۷: ۴۴) «امنیت را می‌توان موقعیتی خواند که در آن، یک رشته خطرهای خاص، به حداقل رسانده یا با آنها مقابله می‌شود. تجربه امنیت به تعادل اعتماد و مخاطره بستگی دارد. امنیت، چه به معنای بالقوه و چه به معنای تجربی آن، ممکن است به مجموعه‌هایی از آدم‌ها تا مرز امنیت جهانی یا به افراد، ارتباط داشته باشد». به این ترتیب گیدنز، مصونیت در برابر خطر را امنیت، نامیده است. در نظر او، «خطر و امنیت، دو روی یک سکه را تشکیل می‌دهند؛ به گونه‌ای که وقتی امنیت وجود دارد، خطر رخت بر می‌بندد و بالعکس، هنگام دست و پنجه نرم کردن با خطر، امنیت، مغشوش و پنهان است؛ سپس او به طرح امنیت وجودی؛ به عنوان یکی از صورت‌های مهم امنیت پرداخته و از ضرورت امنیت وجودی برای مقاومت در برابر هجوم گسترده و بی‌سابقه مخاطرات نهادهای مدرنیته سخن گفته است. امنیت وجودی از نظر گیدنز؛ عبارت است از: ایمن بودن؛ یعنی در اختیار داشتن پاسخ‌هایی در سطح ناخودآگاه و خودآگاهی عملی برای بعضی پرسش‌های وجودی بنیادین که همه آدمیان، طی عمر خود به نحوی مطرح کرده‌اند» (نویدنیا، ۱۳۸۸: ۳۳)؛ به عبارت دیگر، اصطلاح مذکور به اطمینانی برمی‌گردد که بیشتر آدم‌ها به تداوم تشخیص هویت خود و دوام محیط‌های اجتماعی و مادی کنش، در اطراف خود دارند.

۳. باری بوزان

اصطلاح امنیت اجتماعی را باری بوزان برای اولین بار در کتاب «مردم، دولت‌ها و هراس» به کار برد. امنیت اجتماعی، تنها یکی از ابعاد امنیت است. بوزان بر این باور است که جوامع به مقوله هویت، اهمیت بسیار می‌دهند. وی به طریق مشابه «ویور» چنین استدلال می‌کند: «مقوله کلیدی اجتماع؛ عبارت است از: آن دسته عقاید و اعمالی که افراد، آن را به عنوان اعضای آن جامعه خاص معرفی می‌کنند و باز می‌شناسانند. اجتماع، درگیر هویت است و درگیر خودباوری گروه‌ها و افرادی که خود را اعضای اجتماعی می‌دانند» (بوزان، ۱۳۷۸: ۳۴).

امنیت اجتماعی، تنها یکی از بخش‌های پنج‌گانه رویکرد پنج بعدی او به فرضیه امنیت است. دیگر بخش‌های این رویکرد؛ عبارتند از: «امنیت نظامی، سیاسی، اقتصادی و محیطی؛ به طور کلی، امنیت نظامی به اثرات متقابل توانایی‌های تهاجمی و دفاعی مسلحانه دولت‌ها و نیز برداشت آنها از مقاصد یکدیگر مربوط است. امنیت سیاسی، ناظر بر ثبات سازمانی دولت‌ها، سیستم‌های حکومتی و ایدئولوژی‌ای است که به آنها مشروعیت می‌بخشد. امنیت اقتصادی، دسترسی به منابع مالی و بازارهای لازم برای حفظ سطوح قابل قبولی از رفاه و قدرت دولت است. امنیت اجتماعی، به قابلیت حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب و هویت ملی با شرایط قابل قبولی از تحول، مربوط می‌شود. امنیت زیست محیطی، ناظر است بر حفظ محیط جهانی به عنوان سیستم پشتیبانی ضروری که تمام حیات بشری بدان متکی است. این پنج بخش، جدا از یکدیگر عمل نمی‌کنند. هر یک از آنها دارای

کانون مهمی در درون مسئله امنیت و روشی برای تنظیم اولویت‌ها می‌باشند و از طریق ارتباط‌هایی قوی به یکدیگر متصل هستند» (بوزان، ۱۳۷۸: ۳۴). به عقیده بوزان، جوامع، درباره مقوله هویت، بسیار اساسی برخورد می‌کنند. او استدلال می‌کند که مقوله کلیدی جامعه، هویت است؛ به عبارت دیگر «جوامع، متشکل از یک احساس هویت اجتماعی هستند؛ همان چیزی که به افراد و گروه‌ها امکان می‌دهد خود را به عنوان جزئی از جامعه تلقی نمایند. با این تفصیل، او بحث خود را با تأکید بر اصول نظام ارگانیکی بیان می‌کند و در ادامه، عناصر ارگانیکی امنیت اجتماعی را هویت می‌نامد و امنیت اجتماعی را مترادف امنیت هویت تلقی می‌کند» (بوزان، ۲۰۰۰: ۴۱).

بوزان تعریف شریاطی که در آن یک خطر جدی، امنیت اجتماعی را تهدید می‌کند، کار مشکلی می‌داند و چنین ابراز می‌دارد: آنچه تهدید تلقی می‌شود با آنچه در عمل می‌تواند تهدید باشد، ممکن است کاملاً متفاوت باشند؛ شاید نتوان تهدیدات واقعی را با دقت دید؛ شاید هم تهدیداتی که فرضی تلقی شده‌اند واقعی نباشد؛ اما ممکن است دارای آثار واقعی گردند. در مجموع، تهدیداتی که امنیت اجتماعی را به خطر می‌اندازند، زمانی روی می‌دهند که جامعه ما به این نتیجه دست باید که در شریاطی خاص، هویت آنها (یعنی «ما») مورد تعرض و خطر واقع شده است. عواملی که می‌توانند هویت یک جامعه را تهدید کنند، ممکن است از آزادی بیان تا مداخله در قابلیت‌های آن برای ابراز و بیان خود، تنوع داشته باشند. به عقیده بوزان این عوامل ممکن است مشتمل بر این موارد باشند: «ممنوعیت به کارگیری زبان، نام و لباس‌ها؛ همچنین، بستن مکان‌های آموزشی و دینی یا تبعید و کشتار اعضای آن گروه خاص» (همان: ۴۳) و تهدیداتی که ممکن است از طریق به کارگیری و استفاده مداوم از اقدامات سرکوبگرانه بر ضد بیان و ابراز هویت، صورت گیرند. اگر مؤسساتی که زبان و فرهنگ تولید می‌کنند از ادامه فعالیت منع گردند، طبیعی است که هویت نمی‌تواند از یک نسل به نسل دیگر به صورت درست و کارا انتقال یابد؛ بنابراین، برخی تهدیدات که متعرض امنیت اجتماعی می‌شوند ممکن است نظامی باشند؛ از جمله: کشتن اعضای گروه و فتح قلمروی تاریخی آنها؛ اما برخی تهدیدات نیز ممکن است غیرنظامی باشند؛ مثل محروم کردن گروه‌ها از حقوق زبانی و آزادی دینی و پرستش؛ بنابراین، با قدری تأمل می‌توان دریافت در شریاطی که بسیاری از جوامع، نگران نامی‌های پیرامون؛ مثلاً تمامیت ارضی و استقلال سیاسی خود هستند، حادث‌ترین و مهم‌ترین نوع ناامنی که از آن غافل مانده‌اند مربوط به تهدیدکننده‌های تداوم هویتشان می‌شود (بوزان، ۱۳۷۸: ۳۴).

۴. ال ویور

تعریفی که ویور از امنیت اجتماعی به دست می‌دهد، همسو با تعریف بوزان است. ویور می‌گوید: «امنیت اجتماعی به توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی خود در برابر شرایط متحول و تهدیدات واقعی یا احتمالی مربوط است. به طور خلاصه، این نوع امنیت بر قابلیت حفظ شرایط قابل پذیرش داخلی برای الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب، هویت ملی و رسوم متکی است.

در چارچوب این تعریف، مشخص شدن زمانی که تهدیدی علیه امنیت اجتماعی وجود دارد، دشوار می‌گردد. امنیت اجتماعی، مربوط به وضعیتی است که جوامع، تهدیدی نسبت به مؤلفه‌های هویت خود احساس می‌کنند» (موتیمر، ۱۳۸۰: ۳۸۸). ویور به جای دولت، جامعه را به مثابه هدف مرجع امنیت مطرح می‌کند و می‌گوید: «جامعه را مجموعه‌ای از نهادهایی می‌دانم که با احساسی از هویت مشترک عجین باشند جامعه از دیگر گروه‌های اجتماعی، به سبب داشتن درجه‌بالایی از ثبات اجتماعی، تداوم میان نسل‌ها و زیرساختار مستحکم از هنجارها، ارزش‌ها و نهادها متفاوت است» (همان). او معتقد است می‌توان جامعه را از گروه اجتماعی متمایز کرد. به عبارت مختصر، نمی‌توان همه اقسام گروه‌های اجتماعی را جامعه دانست. گروه‌های اجتماعی باید آنقدر حائز اهمیت باشند که به نوبه خود مرجع امنیت قرار گیرند و همانند دولت می‌بایست به عنوان یک جزء در سامانه بین‌المللی عمل نمایند. این بدان معنی است که امنیت اجتماعی در ارتباط با امنیت جامعه به عنوان یک کل متشکل، مطرح است، نه به عنوان امنیت گروه‌های مختلفی که در جامعه وجود دارند. ویور، بیان می‌دارد که: نه در سطح جهانی عمل می‌کند و نه در سطح فردی؛ بلکه مقوله‌ای است پیرامون تعامل گروه‌ها و ادامه می‌دهد: در مقوله امنیت، آنچه حائز اهمیت است؛ عبارت از زمانی است که امکان بسیج کردن یک گروه چشمگیر وجود داشته باشد؛ بنابراین، در اینجا گروه‌های اجتماعی، مورد توجه هستند که قادرند در راستا و در کنار دولت به عنوان اجزای مهم سیاسی در سامانه بین‌المللی، دست به اقداماتی بزنند. در اروپای کنونی عموم این گروه‌ها، ملی هستند (بوزان، ۲۰۰۰: ۴۱). با این تفصیل، اجزای اصلی تحلیل در مقوله امنیت اجتماعی؛ عبارتند از: گروه‌هایی که از لحاظ قومی، ملی و مذهبی دارای اهمیت سیاسی هستند؛ بنابراین با تغییر ایده دولت به ایده جامعه به مثابه هدف مرجع امنیت اجتماعی، نوع تهدیدات نیز از نظامی به هویتی تغییر می‌یابد؛ چرا که با فرض قبول جامعه به عنوان نظام روابط متقابل که افراد دارای هویت مشترک را به یکدیگر مربوط می‌سازد، تهدیدات جامعه در قلمرو هویت معنا می‌یابد؛ به بیان دیگر، با تحول هدف مرجع امنیت، ماهیت تهدیدات نظامی به مثابه منبع اصلی ناامنی تلقی می‌شود و آمادگی نظامی نیز به نخستین بازار تحقق امنیت مبدل می‌گردد.

پیشینه تجربی

محقق یا محققین	عنوان پژوهش	نتایج
احمدپور و قاسمی پور (۱۳۹۲)	رابطه حمایت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در دانشجویان شهرستان خرم‌آباد	۷۳٫۹ درصد دانشجویان، حمایت اجتماعی متوسطی را گزارش کردند و ۸۱ درصد، احساس امنیت اجتماعی متوسطی داشتند. بین حمایت اجتماعی و احساس امنیت نیز رابطه معناداری وجود داشت.
سیدمیرزایی و دیگران (۱۳۹۰)	رابطه عوامل اجتماعی و امنیت اجتماعی زنان سرپرست خانوار (زنان شهر ایلام)	تکنیک تحلیل عامل نشان داد حمایت خانوادگی، اعمال قانون و توانمندی زنان در امنیت اجتماعی زنان سرپرست خانوار تأثیر به‌سزایی دارد.
احمدی (۱۳۹۱)	بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج	میزان احساس امنیت اجتماعی در بین زنان در حد متوسط است.
تاجران و کلانی (۱۳۸۸)	بررسی تأثیر عملکرد پلیس بر احساس امنیت شهروندان تهرانی	توانمندی عملیاتی پلیس به‌تنهایی نمی‌تواند بر احساس امنیت شهروندان اثرگذار باشد؛ بلکه آموزش و رفتار حرفه‌ای آنان در تعامل با جامعه و ارتقای کیفیت عملکرد نیروی انتظامی در سطح جامعه، احساس امنیت شهروندان را افزایش خواهد داد.
عبدی و همکاران (۱۳۸۸)	تأثیر عملکرد پلیس اجرائیات در افزایش احساس امنیت شهروندان مراجعه‌کننده به بوستان‌های تهران	بین اقدامات پلیس اجرائیات در سطح بوستان‌ها و میزان احساس امنیت مردم، میزان حضور مردم در بوستان‌ها و میزان کاهش حضور مجرمان در بوستان‌ها، رابطه معناداری وجود دارد.
سحابی و همکاران (۱۳۸۸)	بررسی تأثیر عناصر اجتماعی بر امنیت اجتماعی در شهر سنندج	نشان منفی: جرایم اجتماعی، جنس، حجم خانوادگی، تحصیلات، عملکرد قانون و هنجارهای اجتماعی توانسته‌اند ۸۲/۵٪ درصد پاسخگویان را به درستی بین دو وجه متغیر وابسته از هم تفکیک کنند.
نوروزی و فولادی سپهر (۱۳۸۸)	بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۱۵-۱۹ سال شهر تهران	نتایج نشان داد که ۵۰٫۳ درصد از نمونه احساس امنیت متوسط داشتند و تنها ۴۱٫۶ درصد دارای احساس امنیت در حد زیاد و خیلی زیاد بودند.
رضوی موسوی و همکاران (۱۳۸۷)	بررسی میزان و عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان شهر مراغه	احساس امنیت شهروندان در حد متوسط ۳/۱ درصد و عوامل مؤثر بر آن شامل سن، جنس، منشأ اجتماعی (بومی/ غیربومی) اعتماد اجتماعی، آگاهی اجتماعی و رضایت اجتماعی بوده است.
نبوی و همکاران (۱۳۸۷)	بررسی تأثیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی و هویت قومی بر اساس امنیت اجتماعی	مجموع عوامل مطرح شده، پایگاه اقتصادی - اجتماعی و هویت ملی، تأثیر افزایش یافته و دو متغیر احساس محرومیت نسبی و احساس بی‌قدرتی، اثر کاهش‌دهنده‌ای بر احساس امنیت اجتماعی افراد دارند. متغیر احساس بی‌قدرتی، به‌صورت مستقیم بر هویت قومی و به‌صورت معکوس بر هویت ملی افراد تأثیرگذار است؛ همچنین، متغیرهای هویت قومی و جنسیت، به ترتیب بر احساس امنیت جانی و احساس امنیت مالی افراد اثر گذارند.
نادری و همکاران (۱۳۸۸)	بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی (مطالعه موردی: شهر اردبیل)	بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت، بیشترین رابطه وجود دارد.
رجبی پور، محمود (۱۳۸۴)	درآمدی بر عوامل مؤثر بر احساس امنیت	احساس امنیت در بین زنان بیشتر از مردان، متأهلان بیشتر از مجردها، افراد شاغل بیشتر از بیکار و افراد با تحصیلات پایین بیشتر از افراد تحصیل‌کرده است.

اهداف پژوهش

- سنجش میزان احساس امنیت اجتماعی در میان دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی؛
- بررسی رابطه بین ابعاد مختلف احساس امنیت با متغیرهای زمینه‌ای؛
- بررسی ابعاد مسلط احساس امنیت اجتماعی در بین دانشجویان؛
- ارائه راهکارهایی در زمینه پژوهش.

سوالات پژوهش

۱. میزان احساس امنیت عمومی دانشجویان چه اندازه است؟
۲. میانگین و اولویت بندی ابعاد احساس امنیت عمومی در بین دانشجویان چگونه است؟
۳. رابطه بین ابعاد مختلف احساس امنیت و متغیرهای زمینه‌ای (جنس، رشته تحصیلی، تأهل / مجرد، بومی / غیر بومی، شاغل / بیکار و ... چگونه است؟

مواد و روش تحقیق

روش تحقیق در پژوهش حاضر توصیفی و از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش را تمامی دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های استان ایلام تشکیل می‌دهد. بر اساس آمارهای گرفته شده از منابع معتبر، تعداد کل دانشجویان دانشگاه‌های ایلام در سال ۱۳۹۲ در دانشگاه‌های (علوم پزشکی، دانشگاه ایلام، پیام‌نور، آزاد و علمی - کاربردی)، ۴۳۲۵۲ نفر بوده است. با استفاده از فرمول کوکران و با نسبت مساوی بین q و p ، حجم نمونه ۳۸۴ نفر برآورد گردید. برای انتخاب نمونه آماری از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای استفاده شد. برای این کار، ابتدا دانشگاه‌های علوم پزشکی، دانشگاه ایلام، پیام‌نور، آزاد و علمی - کاربردی به عنوان خوشه‌های اصلی، انتخاب؛ سپس رشته‌های تحصیلی در نظر گرفته شد و در آخر نیز کلاس‌های درس به عنوان خوشه‌های نهایی انتخاب گردید. ابزار جمع‌آوری داده‌ها نیز پرسش‌نامه محقق ساخته بود. در این زمینه تعداد ۲۰ سؤال در طیف ۵ قسمتی لیکرت از بسیار کم تا بسیار زیاد، توسط محقق طراحی شد. پاسخگو با علامت گذاری جلوی هر گویه، نظر خود را درباره ابعاد مختلف احساس امنیت اجتماعی در ایلام عنوان می‌کرد. در تعیین روایی پرسش‌نامه، از نظرات و پیشنهادها استادان رشته‌های روان‌شناسی و جامعه‌شناسی استفاده شد و پس از اصلاحات لازم بر روی پرسش‌نامه‌ها اطمینان حاصل گردید که سؤالات مطرح شده توانایی و قابلیت اندازه‌گیری محتوا و خصوصیات مورد نظر در تحقیق را دارا می‌باشند.

به منظور دستیابی به اعتبار پرسش‌نامه تهیه شده به وسیله یک آزمون راهنما، تعداد ۳۰ نسخه از آن توسط مخاطبان تحقیق تکمیل شد و با استفاده از نرم‌افزار، ضریب آلفای کرونباخ آنها مورد محاسبه قرار گرفت. ضریب آلفای کرونباخ برای احساس امنیت عمومی، ۰/۷۴ درصد، اجتماعی، ۰/۷۶ درصد، مالی ۰/۸۱ درصد، سیاسی ۰/۷۱ درصد، اخلاقی ۰/۷۵ درصد و روانی، ۰/۷۱ درصد بوده است. این ضرایب نشان می‌دهند که پرسش‌نامه پژوهش از پایایی خوبی برخوردار بوده است.

یافته‌های پژوهش

اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه آماری نشان می‌دهد که ۵۱ درصد از نمونه را دختران و ۴۹ درصد را پسران تشکیل داده‌اند. ۸۰/۷ درصد از آنان، بیکار و ۱۹/۱ درصد نیز شاغل بوده‌اند. ۶۷/۴ درصد از دانشجویان نمونه آماری در دوره کارشناسی، ۲۰/۸ درصد در دوره کاردانی و بقیه نیز در دوره‌های تحصیلات تکمیلی مشغول به تحصیل بوده‌اند. توزیع نمونه بر حسب رشته تحصیلی نشان می‌دهد

که ۴۱/۱ درصد از دانشجویان در رشته‌های مختلف علوم انسانی، ۳۰/۵ درصد علوم تجربی، ۲۶/۶ درصد علوم ریاضی و فنی و بقیه نیز در سایر مجموعه‌رشته‌ها تحصیل می‌کردند. ۸۰/۲ درصد از آنان مجرد و بقیه نیز متأهل بوده‌اند. در زمینه بومی یا غیربومی بودن، یافته‌ها بیانگر آن است که ۸۱/۳ درصد از دانشجویان نمونه آماری، بومی استان ایلام و ۱۸/۸ درصد نیز غیربومی بوده‌اند. نتایج کلی پژوهش در زمینه احساس امنیت عمومی در جدول شماره (۱) نشان می‌دهد که ۴۳/۲ درصد دانشجویان از احساس امنیت کم و خیلی کمی برخوردار بوده و تنها ۱۰ درصد از آنان احساس امنیت زیاد و خیلی زیادی داشته‌اند. نتایج ذکر شده در جدول شماره (۲) نیز میزان احساس امنیت در ابعاد پنج‌گانه را نشان می‌دهند.

جدول شماره (۱). بررسی توزیع متغیر میزان احساس امنیت (کل)

درصد	فراوانی	میزان احساس امنیت (کل)
۴۳/۲	۱۶۶	کم
۴۶/۷	۱۷۹	در حد متوسط
۱۰/۱	۳۹	زیاد
۱۰۰	۳۸۴	جمع

جدول شماره (۲). میزان احساس امنیت در ابعاد پنج‌گانه در بین دانشجویان

روانی	اخلاقی	سیاسی	مالی	جانی	ابعاد احساس امنیت گزینه‌ها
۱۹/۶	۵۸/۱	۴۸/۷	۴۴/۳	۶۳/۸	کم
۲۹/۷	۲۷/۱	۲۱/۹	۳۶/۷	۲۰/۶	در حد متوسط
۵۰/۷	۱۴/۸	۲۹/۴	۱۹	۱۵/۶	زیاد
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع

جدول شماره (۳). اولویت پاسخگویان به ابعاد پنج گانه احساس امنیت

ابعاد امنیت	امنیت روانی	امنیت مالی	امنیت سیاسی	امنیت اخلاقی	امنیت جانی
میانگین	۳/۳۱۲	۲/۷۱۹	۲/۶۸۹	۲/۵۰۲	۲/۲۳۹
اولویت	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم

اطلاعات جدول شماره (۳) نشان می‌دهد که بالاترین میانگین نمره دانشجویان با ۳/۳۱۲ از ۵ به احساس امنیت روانی و کمترین نمره میانگین به احساس امنیت جانی با نمره ۲/۲۳۹ از ۵ تعلق گرفته است. رتبه‌بندی انواع احساس امنیت، بیانگر آن است که دانشجویان ایلام از نظر روانی، بالاترین احساس امنیت را داشته و پس از آن از لحاظ مالی، سیاسی، اخلاقی و جانی، احساس امنیت نموده‌اند. لازم به ذکر است که نمره میانگین احساس امنیت جانی، از حد متوسط نمره (۲/۵ از ۵) نیز کمتر بوده است.

جدول شماره (۴). نتایج تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA)

جنسیت			وضعیت تأهل			وضعیت اشتغال			بومی / غیربومی			
آماره	Observed power	sig	f	Observed power	sig	f	Observed power	sig	f	Observed power	sig	f
اثر بین‌گروهی	۰/۸۳	۰/۰۱۷	۲/۸۱	۰/۸۷	۰/۰۰۹	۳/۱۲	۰/۹۷	۰/۰۰۱	۴/۶۷	۰/۸۳	۰/۰۱	۲/۸
لاندای ویلکز	۰/۸۳	۰/۰۱۷	۲/۸۱	۰/۸۷	۰/۰۰۹	۳/۱۲	۰/۹۷	۰/۰۰۱	۴/۶۷	۰/۸۳	۰/۰۱	۲/۸
اثر هتئروگنیتی	۰/۸۳	۰/۰۱۷	۲/۸۱	۰/۸۷	۰/۰۰۹	۳/۱۲	۰/۹۷	۰/۰۰۱	۴/۶۷	۰/۸۳	۰/۰۱	۲/۸
ریشه روی	۰/۸۳	۰/۰۱۷	۲/۸۱	۰/۸۷	۰/۰۰۹	۳/۱۲	۰/۹۷	۰/۰۰۱	۴/۶۷	۰/۸۳	۰/۰۱	۲/۸

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای جنسیت، وضعیت اشتغال، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی، وضعیت تأهل و بومی یا غیربومی بودن با متغیر وابسته (ابعاد پنج گانه احساس امنیت) از آزمون مانوا استفاده شد. مفروضات لازم برای انجام این آزمون؛ نظیر: خطی بودن متغیرهای وابسته، همگنی واریانس‌ها و طبیعی بودن توزیع، رعایت گردید. محاسبات نشان می‌دهد که بین متغیرهای رشته تحصیلی و مقطع تحصیلی با ابعاد احساس امنیت رابطه معنادار وجود ندارد؛ اما از نظر متغیرهای جنسیت، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال و بومی و غیربومی بودن با ابعاد احساس امنیت، رابطه معنادار وجود دارد. توان آماری آزمون برای همه متغیرها بالاتر از ۰/۸۰ بوده است؛ بنابراین، معلوم می‌شود

حجم نمونه برای این نتیجه گیری‌ها کافی بوده است. برای اینکه مشخص شود تفاوت بین گروه‌ها در کدام یک از ابعاد احساس امنیت معنادار است، تحلیل واریانس معمولی گروه‌ها از نظر متغیرهای مورد آزمون به عمل آمد که نتایج آن در جدول شماره (۴) ذکر می‌شود.

جدول شماره (۵). تحلیل واریانس بین گروه‌ها بر اساس متغیرهای مستقل (جنسیت، اشتغال، تأهل، بومی/غیربومی)

متغیر	ابعاد امنیت	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	df	f	sig
جنسیت	جانی	۴/۳۷۹	۴/۳۷۹	۱	۴/۹۸۵	۰/۰۲
	اخلاقی	۷/۲۶۸	۷/۲۶۸	۱	۱۰/۶۲۵	۰/۰۰۱
وضعیت تأهل	سیاسی	۷/۱۷	۷/۱۷	۱	۶/۱۵۸	۰/۰۱
	روانی	۶/۴۶۸	۶/۴۶۸	۱	۱۰/۴۴	۰/۰۰۱
وضعیت اشتغال	روانی	۶/۹۲	۶/۹۲	۱	۱۱/۱۷۸	۰/۰۰۱
بومی / غیربومی	جانی	۹/۶۷	۹/۶۷	۱	۱۱/۱۸	۰/۰۰۱
	مالی	۵/۵۴	۵/۵۴	۱	۸/۸۴	۰/۰۰۱

نتایج آزمون آماری در جدول شماره (۵) نشان می‌دهد که بین زنان و مردان، تنها در دو متغیر احساس امنیت جانی و اخلاقی تفاوت معنادار وجود دارد. میانگین احساس امنیت زنان در این دو بعد، کمتر از مردان است. در بعد احساس امنیت روانی و سیاسی بین افراد متأهل و مجرد، تفاوت معنادار وجود دارد و احساس امنیت دانشجویان متأهل در این دو بعد از دانشجویان مجرد بیشتر است. بین دانشجویان شاغل و بیکار تنها از نظر احساس امنیت روانی، تفاوت وجود دارد و این تفاوت به سود دانشجویان شاغل بوده است؛ همچنین، بین دانشجویان بومی و غیربومی در ابعاد امنیت جانی و مالی تفاوت معنادار وجود دارد و در هر دو مورد، احساس امنیت دانشجویان غیربومی کمتر از دانشجویان بومی می‌باشد.

نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، بررسی میزان احساس امنیت عمومی و ابعاد آن (مالی، جانی، اخلاقی، سیاسی و روانی) در میان دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان ایلام بوده است. در زمینه میزان احساس امنیت دانشجویان، نتایج این پژوهش نشان داد که ۹۰ درصد از دانشجویان، احساس امنیت متوسط و پایین‌تر داشته‌اند؛ به طوری که ۴۶/۶ درصد از آنان، در حد متوسط، ۴۳/۲ درصد در حد کم و خیلی کم و تنها ۱۰ درصد از آنان در حد زیاد و خیلی زیاد احساس امنیت نموده‌اند. این نتیجه با نتایج پژوهش‌های احمدپور (۱۳۹۲)، احمدی (۱۳۹۱)، نادری (۱۳۸۸) و رجبی‌پور (۱۳۸۴) همخوان بوده است.

بالاترین میانگین نمره دانشجویان با ۳/۳۱ از ۵ به احساس امنیت روانی و کمترین نمره میانگین به

احساس امنیت جانی با نمره ۲/۳۷ تعلق گرفته است. رتبه‌بندی انواع احساس امنیت، بیانگر آن است که دانشجویان مراکز آموزش عالی استان ایلام از نظر روانی، بالاترین احساس امنیت را داشته و پس از آن از لحاظ مالی، سیاسی، اخلاقی و جانی، احساس امنیت نموده‌اند. لازم به ذکر است که میانگین نمره احساس امنیت جانی نشان می‌دهد که از حد متوسط نمره (۲/۵ از ۵) نیز کمتر بوده است.

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای جنسیت، وضعیت اشتغال، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی و وضعیت تأهل و بومی یا غیربومی بودن با متغیر وابسته (ابعاد پنج‌گانه احساس امنیت) از آزمون مانوا استفاده شد. محاسبات نشان داد که بین متغیرهای رشته تحصیلی و مقطع تحصیلی با ابعاد احساس امنیت، رابطه معنادار وجود ندارد؛ اما از نظر متغیرهای جنسیت، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال و بومی و غیربومی بودن با ابعاد احساس امنیت، رابطه معنادار وجود دارد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش رضوی موسوی و همکاران (۱۳۸۷) و نوروزی و همکاران (۱۳۸۸) همسو بوده است.

آزمون تحلیل واریانس معمولی نشان می‌دهد بین زنان و مردان، تنها در دو متغیر احساس امنیت جانی و اخلاقی، تفاوت معنادار وجود دارد. میانگین احساس امنیت جانی زنان ۲/۲۹ و احساس امنیت اخلاقی ۲/۳۹ و در هر دو بعد، کمتر از میانگین (۲/۵) بوده است. در بعد احساس امنیت روانی و سیاسی بین افراد متأهل و مجرد، تفاوت معنادار وجود دارد و احساس امنیت دانشجویان متأهل در این دو بعد از دانشجویان مجرد بیشتر است. بین دانشجویان شاغل و بیکار، تنها از نظر احساس امنیت روانی، تفاوت وجود دارد و این تفاوت به سود دانشجویان شاغل بوده است؛ همچنین، بین دانشجویان بومی و غیربومی در ابعاد امنیت جانی و مالی، تفاوت معنادار وجود دارد و در هر دو مورد، احساس امنیت دانشجویان غیربومی کمتر از دانشجویان بومی می‌باشد. میانگین احساس امنیت جانی در دانشجویان غیربومی، ۲/۰۵ و احساس امنیت مالی نیز ۲/۴۷ می‌باشد که در هر دو مورد، کمتر از میانگین است.

امنیت، مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی است و کشورها اولویت اول خود را به برقراری امنیت در جامعه اختصاص می‌دهند. به عقیده بسیاری از کارشناسان، وجود امنیت در یک جامعه به همان اندازه مهم است که احساس امنیت و چه بسا احساس امنیت، مهمتر از وجود امنیت است؛ چرا که واکنش‌های فرد در جامعه، بستگی به میزان دریافت و ادراک او از امنیت دارد. نتایج پژوهش، بیانگر آن است که اکثریت دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های استان ایلام، احساس امنیتی در حد متوسط و پایین‌تر از آن داشته‌اند. این میزان در احساس امنیت جانی، مالی و سیاسی نیز به همین رویه دیده می‌شود. با توجه به تأثیرات احساس امنیت بر زندگی فردی و اجتماعی و اهمیت ارتقای سطح احساس امنیت در بین دانشجویان، لزوم توجه به شاخص‌ها و مؤلفه‌های امنیت اجتماعی در بین آنان احساس می‌شود و مسئولان امر باید با تشکیل اتاق‌های فکر به دنبال راه‌های گسترش احساس امنیت در بین دانشجویان باشند. دانشجویان شاغل در دانشگاه‌های ایلام، دارای میزان پایینی از احساس امنیت جانی بودند، پیشنهاد می‌شود در یک مطالعه جداگانه، دلایل این امر جستجو گردد. با توجه

به اینکه در پژوهش حاضر برای سنجش میزان احساس امنیت از پرسش نامه محقق ساخته در ابعاد مختلف استفاده شده است، پیشنهاد می شود که میزان احساس امنیت در بین دانشجویان با استفاده از پرسش نامه ای دیگر، با شاخص هایی چون: نگرش به جرایم و آسیب های اجتماعی، میزان دستیابی به رفاه اجتماعی، میزان اعتماد اجتماعی و ... سنجیده شود و نتایج پژوهش ها با همدیگر مقایسه گردد.

منابع و مأخذ

- احمدپور، محسن و مریم قاسمی پور؛ (۱۳۹۲)، «رابطه حمایت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در دانشجویان شهرستان خرم آباد»، فصل نامه علمی تخصصی دانش نظامی لرستان، دوره دوم، شماره ۲، ۴۲-۵۶.
- احمدی، محمد؛ (۱۳۹۱)، «بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن»، فصل نامه علمی - پژوهشی زنان و جامعه، سال سوم، شماره هشتم، ۷۳-۱۰۶.
- بوزان، باری؛ (۱۳۷۸)، مردم، دولت ها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- تاجران، عزیزالله و کلانی، حسین؛ (۱۳۸۸)، «شناسایی توانمندی پلیس در افزایش احساس امنیت»، فصل نامه نظارت و بازرسی، ستاد فرمانده نیروی انتظامی، سال سوم، شماره هشتم، ۷۳-۱۰۶.
- حسنوند، اسماعیل و احسان حسنونند؛ (۱۳۹۱)، «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان (مطالعه موردی: شهرستان سلسله)»، فصل نامه نظم و امنیت نظامی، سال چهارم، شماره چهارم، ۵۷-۸۰.
- حسینی نثار، مجید و علی قاسمی؛ (۱۳۹۱)، «بررسی احساس امنیت و عوامل مؤثر بر آن در کشور»، چهارمین کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت شهری، تهران: سازمان ملی جوانان.
- دلاور، علی، علی محمد احمدوند و علی محمد رضایی؛ (۱۳۸۷) «ویژگی های روان سنجی مقیاس احساس امنیت»، فصل نامه دانشور رفتار، شماره ۲۸.
- رجبی پور، محمود؛ (۱۳۸۴)، «درآمدی بر عوامل مؤثر بر احساس امنیت: کنکاشی بر جنبه های مختلف امنیت عمومی و پلیس»، مجموعه مقالات ۲، معاونت پژوهش دانشگاه علوم انتظامی.
- سحابی، جلیل، عین الله فیضی و جمیل صمدی بگه جان؛ (۱۳۸۸) «بررسی تأثیر عناصر اجتماعی بر امنیت اجتماعی در شهر سنندج»، پژوهش نامه علوم اجتماعی، سال سوم، شماره ۳، ۱۵۵-۱۸۲.
- سیدمیرزایی، سیدمحمد؛ زهرا عبداللهی و خلیل کمربگی؛ (۱۳۹۰)، «بررسی رابطه میان عوامل اجتماعی و امنیت اجتماعی زنان سرپرست خانوار (مورد مطالعه: زنان شهر ایلام)»، فصل نامه مطالعات امنیت اجتماعی.
- سیف، علی اکبر؛ (۱۳۹۰)، روانشناسی پرورشی نوین، روانشناسی یادگیری و آموزش، تهران: دوران.
- شاملو، سعید؛ (۱۳۶۴)، آسیب شناسی روانی، تهران: چهره.
- صالحی امیری، سیدرضا و افسر افشاری نادری؛ (۱۳۸۹)، «امبانی نظری و راهبردی مدیریت ارتقای امنیت اجتماعی و فرهنگی در تهران»، شماره پنجاه و نهم، سال بیستم.
- صدیق سروسستانی، رحمت الله؛ (۱۳۸۴)، «بررسی برخی از عوامل تهدید کننده امنیت اجتماعی»، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی (ج ۲)، زیر نظر معاونت اجتماعی ناجا، تنظیم احمد کاهه، تهران: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، معاونت ناجا.
- عبدی، توکید و همکاران؛ (۱۳۸۸)، «تأثیر عملکرد پلیس اجاریات در افزایش احساس امنیت شهروندان مراجعه کننده به بوستان های تهران»، پژوهش های مدیریت نظامی، مطالعات مدیریت نظامی، دوره ۴، شماره ۴.
- گیدنز، آنتونی؛ (۱۳۷۷)، تجدد و شخص؛ جامعه و هویت شخصی در عصر جدید، ترجمه ناصر موفقیان، تهران: نی.
- رضوی موسوی، میرنجف، حکمت نیا، حسن و احمدی، حمیدرضا؛ (۱۳۸۷)، «بررسی میزان و عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان شهر مراغه»، مجله پیک نور، سال هفتم، شماره سوم، ۳۹-۵۰.
- موتیمر، دیوید؛ (۱۳۸۰)، «فراسوی استراتژی، اندیشه انتقادی و مطالعات امنیتی نوین»، ترجمه محمود عسکری، فصل نامه مطالعات راهبردی، پاییز.

- نادری، حمداله و محمدعلی جاهد؛ (۱۳۸۸)، «بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی مطالعه موردی: شهر اردبیل»، فصل نامه مطالعات امنیت اجتماعی، تهران، شماره ۲۱، ۱۱-۲۸.
- نبوی، سیدعبدالحسین و همکاران؛ (۱۳۸۷) «بررسی تأثیر پایگاه اجتماعی- اقتصادی و هویت قومی بر اساس امنیت اجتماعی»، فصل نامه دانش انتظامی، مسلسل ۳۹.
- نصیری، قدیر؛ (۱۳۸۱)، «معنا و ارکان جامعه‌شناسی امنیت»، فصل نامه راهبرد، شماره ۲۶.
- نوروزی، فیض‌الله و سارا فولادی سپهر؛ (۱۳۸۸)، «بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۱۵-۱۹ سال شهر تهران و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن، مجله راهبرد، شماره ۵۳، سال هجدهم، ۱۳۹-۱۵۹.
- نویدنیا، منیژه؛ (۱۳۸۸)، امنیت اجتماعی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- نویدنیا، منیژه؛ (۱۳۸۲)، «درآمدی بر امنیت اجتماعی»، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، سال ششم، شماره اول.
- ورسلی، پیتر؛ (۱۳۷۸)، نظم اجتماعی در نظریه‌های جامعه‌شناسی، ترجمه سعید معیدفر، تهران: مؤسسه انتشاراتی تبیان.

منابع لاتین

- Buzan , Barry (2000) security studies: beyond strategy, Retrieved 2011/19/07, from www.yorku. Ca/dmatimer/ security studies. Htm studies. Htm
- Clemente,F& Kleiman, MB (1997), Fear of crim in the United States: A Multivariate Analysis, Pennsylvania State University.

